

JOHANNA GUSTAFSSON, FREDRIK SVENSSON

Tadzjikistan

- En annorlunda sommar i Centralasien

Vi minns fortfarande känslan när vi tittade ut ur flygplansfönstret och för första gången såg soluppgången över de häpnadsväckande Tadzjikiska bergen. Den där känslan av att vad som helst kunde hända. Det här är vår berättelse från ett land som fått en särskild plats i våra hjärtan.

Klockan är 8.00 och vi möts av ett dukat frukostbord på gästhemmet, där vi bor tillsammans med Fredriks kollegor på ACTED. Vår ryska kokerska och extramamma Galina har redan varit upp i flera timmar och förberett frukosten; ägggröta, gröt, pannkakor och som till varje måltid i detta land, nan, det traditionella tadjikiska brödet. En halvtimme senare anländer ACTEDs chaufför till vårt hus och plockar upp Fredrik och hans kollegor och kör dem till ACTEDs kontor. Johanna går ut till vägen på andra sidan bostadsområdet och vinkar in en minibuss för att ta sig till forskningsinstitutet där hon jobbar.

När bilen är framme stiger jag ur och hälsas välkommen till jobbet av ACTEDs vaktmästare Karim. Han ger mig ett kraftigt handslag och utbrister "Big Boss ACTED", en av de få engelska fraser han lärt sig. ACTED är en fransk NGO som jobbar med biståndsprojekt på olika ställen runt om i Asien och Afrika. Projektet som jag arbetar med syftar till att utbilda tadjikiska bönder inom jordbruk. För att lyckas med detta har man byggt upp fyra träningscenter på olika platser utanför huvudstaden Dushanbe. Min uppgift är att utforma lämpligt informationsmaterial som skall tillhandahållas i dessa centra.

För att ta reda på vad bönderna vill veta mer om har jag med hjälp av några lokala jordbruksexpenter tagit fram ett frågeformulär som vi ska dela ut till bönder i regionerna runt om Dushanbe. Tillsammans med min tolk Parvin, en chaufför och en eller två av experterna åker vi sedan runt till olika små byar och samlar bönderna till möten. Efter att jag presenterat mig på lite knagglig tadjik, en variant av persiska, ställer vi lite frågor till bönderna och ber dem fylla i frågeformulären.

Nästa dag börjar det mer administrativa jobbet med att sammanställa böndernas svar och hitta ett format för att presentera den önskade informationen på bästa sätt. Jag har beslutat mig för att kombinera informationen på

för foto och har därför valt att skapa en jordbrukskalender. Många bilder från mina besök på landsbygden samsas där med översiktlig information inom 12 olika jordbruksområden. För en djupare förståelse av ämnet ska jag även sätta samman olika broschyter som beskriver varje ämne mer utförligt.

Projektet är väldigt intressant eftersom jag får träffa människor från landsbygden och se hur en stor del av befolkningen utanför huvudstaden verkligen lever och vilka svårigheter de möter i livet som småskaliga jordbrukare.

En dag på forskningsinstitutet S. U. Umarov Physical Thecnical Institute of Academy of Science börjar med en lång färd med olika minibussar för att ta mig till förorten på andra sidan staden. Minibuss nr 67 kör genom bostadsområden, förbi små affärer och gröna parker ner till Shomansur bazaar. De flesta är på väg till jobbet vid den här tiden och gatorna är således fulla av människor, vi stannar därför ofta för att släppa på och av folk.

När bussen svänger in vid bazaaren börjar sedan kampen om att få plats i minibuss nummer 18 som ska ta mig vidare ut ur staden, längs Aini avenue, mot forskningsinstitutet där jag arbetar. Jag hoppar in i nummer 18 och hittar en ledig plats medan minbussen snabbt fylls upp av människor; mammor med barn i alla åldrar som försöker ha kontroll på ungarna samtidigt som de släpar på varor från bazaaren, polismän, professorer, unga arbetare och väldigt, väldigt gamla tanter och gubbar. När minibussen väl startar har jag någon annans barn i mitt knä och en okänd dam har tagit på sig uppgiften att passa min datorväska. Jag räknar till 20 personer i en buss som i Sverige hade rymt 12, dessutom har vi en stor persisk matta i baksätet.

Väl framme vid forskningsinstitutet ropar jag *Man kuned!* och får bussen att stanna. Det är hett ute nu och det känns riktigt skönt att komma in i den svala byggnaden. Kontoret som jag delar med min kollega Jenny ligger på andra våningen i den mycket slitna, beiga byggnad som utgör forskningsinstitutet.

Kontoret är egentligen en datasal men används inte av så många. Här ligger en guide till Internet från 1992 och datorerna är gamla som gatan. På kontoret sitter Jenny och har redan påbörjat dagens arbete. Med henne sitter en ung tadjikisk kvinna som verkar ha fått i uppdrag att vakta oss praktikanter under sommaren.

Både jag och Jenny, som också är IAESTE-praktikant, arbetar med tematiska lösningar till olika fysikaliska problem. Mitt arbete handlar om att

lösa olika typer av differentialekvationer numeriskt i MATLAB. Tyvärr så var vår handledare inte förberedd på att ta emot oss praktikanter och därför får vi själva försöka hitta på projekt som är rimliga för oss att genomföra.

Hierarkin på institutet är väldigt tydlig och ständigt närvarande. Vår handledare, Mr. Muminov, som också är direktör vid institutet är en väldigt upptagen man. För att besöka honom är vi tvungna att vänta utanför hans kontor i allt från 30 minuter till 1,5 timme, även om vi ringt och avtalat en tid samma dag. Hela proceduren att ha ett snabbt möte med vår handledare blir därför väldigt tidskrävande. Eftersom Muminov är den enda på institutet som talar engelska så har vi heller ingen annan att vända oss till.

Mitt projekt på institutet lämnar mycket mer att önska, men samtidigt har det givit mig helt andra erfarenheter. Jag har fått uppleva en hierarkisk kultur olik någon annan jag stött på tidigare. Det har medfört att jag framförallt har lärt mig att stå upp för mig själv, kämpa för mina egna idéer och handskas med besvärliga personer på ett diplomatiskt sätt.

Innan vi åkte till Tadzjikistan visste vi ingenting om detta Centralasiatiska land. Det visade sig att det är ett land fullt av kontraster och stora framtida utmaningar. Klyftorna mellan rika och fattiga är enorma, på gatorna i Dushanbe

kör lyxiga stadsjeepar sida vid sida med gamla sovjetiska skrothögar av märket LADA. Ett land som, utanför huvudstaden, har otroligt svårframkomliga vägar men som ändå har fler Bentleylimousiner än vad vi sett någon annanstans. Problemen bottenar troligen i att en stor del av BNP byggs upp av pengar från smuggling av droger från Afghanistan till Ryssland. Landet har väldigt få egna naturtillgångar och industrier, vilket gör det svårt att bygga upp ett fungerande samhälle med en god ekonomisk tillväxt.

Det är även ett samhälle som slits mellan den persiska kulturen, influenserna från forna sovjet och en stark vilja att vara västerländskt.

Trots landets stora problem och fattigdom möttes vi av en enorm gästvänlighet hos folket och välkomnades alltid med öppna armar.

Tempot är helt annorlunda än i Sverige. Det tydligaste exemplet på det är transportsystemet. Det finns inga busstidtabeller, utan minibussar och spårbussar

kör upp och ner längs gatorna och avgår när de är fulla. Ibland tar det en halvtimme att åka till jobbet och ibland en och en halv. Saker och ting tar den tid den tar och alla går med på detta. Vi har aldrig känt oss så lugna och avslappnade som i Dushanbe.

Vi blev väl mottagna av lokala IAESTE volontärer som hämtade oss på flygplatsen, följde med oss till jobbet första dagen och anordnade aktiviteter. På lördagar ordnade de resor till olika platser runt om i Tadzjikistan, där vi tillsammans med de andra praktikanterna fick uppleva mycket kultur och vacker natur. På vardagar sågs vi ofta över en öl eller middag på någon uteservering.

Vi var bland de första praktikanterna som kom till Dushanbe den här sommaren och vi blev väldigt goda vänner med en kille från Tyskland, en kille från Turkiet och en tjej från Storbritannien som anlände strax efter oss.

I Dushanbe finns ett stort nätverk av västerlänningar som arbetar för olika NGO's, ambassader, som lärare och som militärer. Alla var väldigt trevliga och delade gärna med sig av sina historier från Tadzjikistan.

Utöver IAESTE's aktiviteter var vi några stycken praktikanter som varje vecka brukade åka på guidade turer och vandra i bergen. Under dessa vandringar fick vi se Tadzjikistans otroliga natur och varierande landskap.

De sista dagarna i Tadzjikistan bestämde vi oss för att på egen hand åka ut och vandra i bergen. En av våra franska vänner hade berättat för oss om en väldigt vacker tredagars vandring över ett bergspass mellan de två sjöarna Kul-i Kalon och Alaudin. Så vi lånade ihop ryggsäckar, tält och sovsäckar av olika vänner i Dushanbe och gav oss tillsammans med Jenny iväg tidigt på morgonen. Utanför cementfabriken samlades alla som ville åka norrut, de som ville ha passagerare för att tjäna lite extra pengar och de som ville ha skjuts. Efter en utdragen förhandling hittade vi en jeep och chaufför som var villig att köra oss till vandringens startpunkt, ett basläger utanför byn Artuch.

Sju timmar senare anlände vi till lägret. Där stötte vi på en äldre man som pratade bra engelska och berättade för oss om den rika flora och fauna i bergen omkring. Vi tänkte inte så mycket mer på det utan påbörjade vår vandring, trots att klockan hade hunnit bli lite senare än vad vi räknat med. Det började skymma ganska snabbt så vi fick slå läger en timme tidigare än vad vi hade planerat och hann därmed inte hela vägen upp till lägret vid Kul-i Kalon sjön. Vi satte upp tältet och åt middag innan vi kröp in i tältet för att sova.

Två timmar senare vaknade Johanna av ett ljud utanför tältet och väckte, mörkrädd som hon är, genast de två andra. Det lät som att någon eller något smög runt tältet och Fredrik kände att något knuffade på honom genom tältduken. Det kom ljud från olika sidor av tältet samtidigt, så vad det än var som smög runt utanför så var de definitivt flera. Våra tankar gick till mannen som tidigare berättat för oss om att det fanns varg och björn i bergen.

Vi hade packat ner kniven, som var vårt enda potentiella vapen, i förtältet och kunde inte komma åt den. Vi hade ingen täckning på mobilen och närmaste bosättning med människor fanns åtminstone en timmes vandring bort. Vi var helt och hållet utelämnade till naturen. Vi försökte resonera; ska vi vara tysta eller ska vi skrämmas? Är det en varg eller en björn? En björn hade troligtvis tagit sig in i tältet för att se vad som fanns där och den hade fört mer oväsen. Vi kom överens

om att det måste vara minst två vargar. Hur känns det att bli uppäten av en varg? Kan jag springa ifrån den? Tankarna gick runt och runt och ingen av oss sov särskilt mycket den natten. Klockan var sex på morgonen när vi inte längre kunde höra någonting utanför tältet, en timme senare vågade vi oss ut.

Trots nattens obehagliga upplevelser bestämde vi oss för att fortsätta vår vandring och efter en dryg timme av slitsam stigning tornade ett otroligt vackert landskap upp sig. Skyhöga, snötäckta berg som speglades i den perfekt turkosa sjön, Kul-i Kalon. Minnena av nattens rådslor var som bortblåsta när vi tog ett morgondopp i dess spegelblanka vatten.

Vandringen fortsatte genom den grönskande dalen och med hjälp av fransmannens handritade karta lyckades vi hitta till den stig som skulle ta oss över bergspasset och ned till sjön Alaudin. Det var nu den verkliga utmaningen började, från dalen och upp till toppen av bergspasset väntade en stigning på nära 1000 meter. Vägen var brant, grusig och stenig, på vissa ställen var det svårt att få ett bra grepp och man fick krypa fram för att inte ramla baklänges. Halvvägs upp hörde vi ett högt dån som ekade mellan bergen i dalen, vi vände oss om och såg hur en lavin brakade lös från en bergstopp på andra sidan. Då kände vi oss ganska små i förhållande till naturens väldiga krafter.

Otaliga burkar energidryck senare nådde vi toppen på 3860 m.ö.h och fick se en häpnadsväckande utsikt över dalen som vi nyss vandrat upp ifrån. Vi kunde nu också för första gången se det turkosa vattnet från sjön Alaudin på andra sidan, slutpunkten för vår vandring. Vi stannade på toppen ett tag och bara njöt av utsikten. Luften var tunn där uppe, vi kände verkligen att det blev tungt att andas.

Trötta nådde vi lägret vid sjön Alaudin strax före skymningen. Vi var lättade över att slå läger bland andra tält och känna tryggheten i att sova på en plats som vilda djur skulle hålla sig borta ifrån.

Det var en krävande, men fantastisk vandring och ett perfekt slut på en oförglömlig sommar.

I Dushanbe skapade vi oss ett helt nytt liv; med nya vänner, nya vanor och en helt annan vardag än hemma i Lund. Tiden i Tadzjikistan blev ett skönt avbrott från verkligheten. Det var en spännande tillvaro, för man kunde aldrig ta något för givet, aldrig veta vad som skulle hända och aldrig förbereda sig på kulturkrockarna. Vi säger som vår brittiska vän Jenny: "Anything goes in Tadjikistan".

